

МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ, ПІДПРИЄМНИЦТВО

УДК 658.012.8

*Копилюк О.І.,
д-р екон. наук, проф., зав. кафедри фінансово-економічної
безпеки та банківського бізнесу,
Музичка О.М.,
канд. екон. наук, доц., доц. кафедри фінансово-економічно
ї безпеки та банківського бізнесу,
Баїк М.Я.,
аспірант*,
Львівський торговельно-економічний університет*

ФОРМУВАННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Постановка проблеми. В умовах наростання кризових явищ в економіці України та поглиблення внутрішніх і зовнішніх несприятливих чинників й загроз питання формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємництва набувають особливого значення та актуальності. Вагоме місце у системі управління суб'єктом підприємництва займає розробка стратегічних альтернатив забезпечення фінансово-економічної безпеки й ефективних форм, методів та інструментів реагування на зовнішні і внутрішні загрози й ризики з метою досягнення фінансової стабільності та конкурентних переваг. В даному контексті основні завдання стратегії розвитку підприємництва спрямовуються на вирішення низки проблем, таких як: нарощування ринкової вартості бізнесу, забезпечення довгострокової платоспроможності, фінансової стійкості та санаційної спроможності суб'єктів господарювання на базі безпекоорієнтованого підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день існує низка фундаментальних наукових досліджень, пов'язаних з обґрунтуванням теоретичних та прикладних засад формування стратегії фінансово-економічної безпеки на загальнодержавному та місцевому рівнях. Значний внесок у розробку даної проблематики здійснили такі науковці, як: В. Баранов [1], Т. Данілова [2], Н. Ілишева [3], Т. Іванюта, А. Заїчковський [4], П. Кравчук [6], О. Череп [8] та ін. В їх дослідженнях акцентується увага на проблемах забезпечення фінансово-економічної безпеки України, її складових й оцінюванні поточного стану та рівня з використанням різностороннього методичного інструментарію. Поряд з тим, недостатня увага приділена стратегічним аспектам управління з позицій безпекоорієнтованого функціонування суб'єктів підприємництва, виконання ними планових завдань та стратегічних орієнтирів в суспільстві, галузі, регіоні чи на конкретному ринку продуктів і послуг.

Постановка завдання. Метою дослідження є систематизація альтернативних стратегій фінансово-економічної безпеки підприємництва на основі виокремлення критеріїв їх класифікації та видів й розробка пропозицій щодо удосконалення процедур стратегічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах сьогодення відсутні усталені підходи до розкриття суті та систематизації стратегій управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємництва, що пояснюється відмінностями у характеристиці напрямів стратегічного планування, встановлених стратегічних цілях й ключових сферах фінансово-економічної безпеки. Зокрема, фінансово-економічну безпеку підприємницьких структур варто трактувати в контексті використання системного підходу, який передбачає розгляд діяльності підприємства як багаторівневої структурної системи на основі дотримання принципів цілісності об'єкта дослідження, що забезпечує можливість виявлення взаємозв'язків та взаємозалежностей між елементами системи та розробки рекомендацій щодо їх раціонального використання на основі забезпечення ефекту операційного та фінансового синергізму [5, с. 105].

На думку учених О. Г. Череп та З. П. Урусової, під стратегією безпеки необхідно розуміти сукупність найбільш значущих рішень, спрямованих на надання програмного рівня безпеки функціонування суб'єктів підприємництва [8, с. 328].

*Науковий керівник: Копилюк О.І. – д-р екон. наук, проф.

З позицій систематизації стратегій управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємництва можна констатувати відсутність єдиних критеріїв класифікації, типів та видів стратегій, їх обґрунтованості за функціональною спрямованістю. Така ситуація в значній мірі зумовлена існуючою фінансово-економічною нестабільністю суб'єктів господарювання, негативними фінансовими результатами господарювання, ризиками та погіршенням динаміки ключових індикаторів фінансово-економічної безпеки підприємств, організацій, установ.

За нашими розрахунками у 2011-2015 рр. спостерігалася позитивна динаміка у співвідношенні частки прибуткових та збиткових підприємств при збереженні тенденції до зростання обсягу збитків суб'єктів господарювання. Зокрема, частка підприємств з позитивним результатом діяльності зростає з 63,5% у 2011 році до 73,3% у 2015 році, тобто на 9,8% порівняно з 2011 р. та 7,8% з 2014 р., тобто скорочення частки збиткових підприємств становило 36,5% у 2011 р. й 26,7% у 2015 р. відповідно. Така ситуація може бути спричинена, з одного боку, зменшенням кількості суб'єктів господарювання, з іншого - їх реструктуризацію чи реорганізацію.

З позицій обґрунтування напрямів вибору стратегічних пріоритетів розвитку необхідно здійснити поглиблений аналіз показників доходів і витрат, прибутку й рентабельності. Скорочення обсягів виробництва, підвищення його фондо- та витратомісткості, недостатність нагромаджених амортизаційних відрахувань на переоснащення й оновлення основних фондів, недостатність оборотних фондів, обмеженість банківського кредитування, низький рівень конкурентоспроможності та інноваційного розвитку призвели до найбільших за обсягом збитків у реальному секторі економіки – 590,066 млрд. грн. у 2014 р. та незначного їх скорочення до 373,517 млрд. грн. у 2015 р., що наведено на рис. 1.

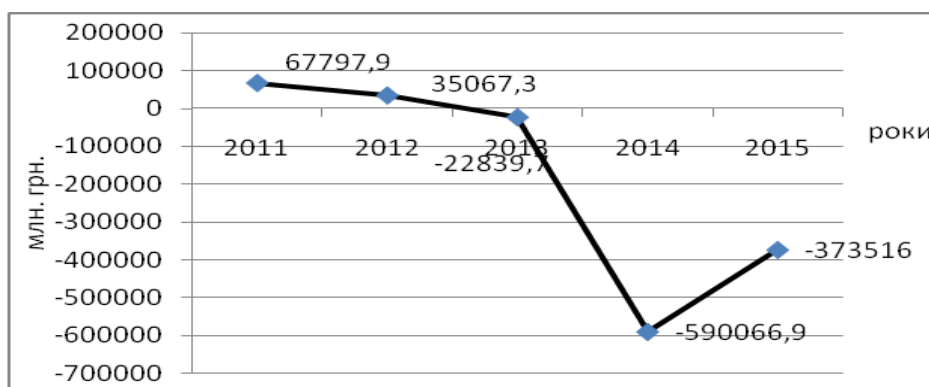

Рис. 1. Динаміка обсягу фінансового результату підприємницького сектору України за 2011-2015 рр.

Джерело: складено авторами на основі [7]

Отже, незважаючи на підвищення частки підприємств, які задекларували прибуток, загалом підприємницький сектор показав збиткову діяльність. Для того, щоб оцінити її причинно-наслідковий характер, доцільно проаналізувати структуру фінансового результату у розрізі видів економічної діяльності (табл. 1).

Таблиця 1
Динаміка чистого прибутку підприємницького сектору України за видами економічної діяльності за 2011-2015 рр.

(млн. грн.)

Вид економічної діяльності	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2015р. до		Темп зміни, % 2015р. до	
						2011 р.	2014 р.	2011р.	2014р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
сільське, лісове та рибне господарство	25341,3	26787,2	14984,5	21481,3	102849,1	77507,8	81367,8	405,9	478,8
промисловість	31961,6	2592,4	-4181,1	-178730,9	-188267,9	-220230	-9537	-589,0	105,3
будівництво	-4580,1	-1012,7	-5893,2	-27948,8	-25861,9	-21281,8	2086,9	564,7	92,5
оптова та роздрібна торгівля; ремонт транспортних засобів і мотоциклів	12070,8	210,6	-13248,5	-133219,4	-88161,0	-100232,0	45058,4	-730,4	66,2

продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2839,8	3127,7	-1423,4	-22591,6	-17847,8	-20687,6	4743,8	-628,5	79,0
тимчасове розміщування й організація харчування	-692,4	-984,3	-1416,7	-6641,9	-6874,9	-6182,5	-233	992,9	103,5
інформація та комунікації	2068,6	3739,1	4881,5	-17137,1	-12590,2	-14658,8	4546,9	-608,6	73,5
фінансова та страхова діяльність	7916,9	10769,4	5157,1	-5550,3	-9573,5	-17490,4	-4023,2	-120,9	172,5
операції з нерухомим майном	-12852,2	-9338,0	-10192,2	-105425,7	-64369,0	-51516,8	41056,7	500,8	61,1
професійна, наукова та технічна діяльність	8267,5	-1820,2	-8390,3	-100347,2	-48656,0	-56923,5	51691,2	-588,5	48,5
обслуговуюча та управлінська діяльність	-2490,7	3576,4	-1555,2	-9543,2	-9860,6	-7369,9	-317,4	395,9	103,3
освіта	75,4	112,8	119,0	62,5	80,7	5,3	18,2	107,0	129,1
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-218,0	-77,3	-149,7	-1185,3	-1042,3	-824,3	143	478,1	87,9
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-1904,2	-2547,6	-1495,2	-3244,0	-3566,3	-1662,1	-322,3	187,3	109,9
надання інших видів послуг	-6,4	-68,2	-36,3	-45,3	225,6	232	270,9	3525,0	-498,0
Всього	67797,9	35067,3	-22839,7	-590066,9	-373516,0	-441314	216550,9	-550,9	63,3

Джерело: складено авторами на основі [7]

Дані табл. 1 свідчать, що фінансовий результат підприємств України у 2015 році відносно 2011 р. показав негативну тенденцію в напрямі переходу від прибутку до збитку, загалом розмір зменшення становив у абсолютному вимірі 441314 млн. грн., а в порівнянні з 2014 р. - 216550,9 млн. грн. За нашими дослідженнями, у 2011 році збитковими були наступні види економічної діяльності: будівництво, тимчасове розміщування й організація харчування, операції з нерухомим майном, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, надання інших видів послуг. У 2015 році ситуація погіршилася й знизився рівень безпеки реального сектору економіки, що проявилось у збитковості підприємств практично майже всіх видів економічної діяльності, за винятком сільського, лісового та рибного господарства, освіти й надання інших видів послуг. Катастрофічний фінансовий спад практично за всіма видами економічної діяльності є загрозою національній безпеці України, яка проявляється у нездатності забезпечити інноваційний розвиток економіки, її структурну перебудову та масштабні перетворення.

Проведені нами розрахунки дозволяють констатувати низький рівень фінансової безпеки базових видів економічної діяльності та, більше того, про його поступове погіршення. Зокрема, незважаючи на збільшення фінансового результату від звичайної діяльності у сільському господарстві (на 102,3 млрд. грн протягом 2011-2015 рр.), у 2015 р. порівняно з 2011 р. цей показник зменшився у сфері транспорту і зв'язку (на 10,6 млрд. грн), і за 2012-2015 рр. був від'ємним у будівництві. Рівень рентабельності операційної діяльності лише у сільському, лісовому та мисливському господарстві у 2015 р. був високим (41,7%). Для порівняння, у промисловості становив лише 0,8%, у сфері транспорту та зв'язку – 1,2 %, у будівництві був від'ємним (-7,9%) [7].

Фінансово-економічні показники діяльності суб'єктів підприємництва зумовлюють необхідність конкретизації сутнісних характеристик й особливостей формування стратегій їх фінансово-економічної безпеки з позицій системного підходу, функціональної спрямованості та ієрархічності. Систематизація стратегій повинна базуватися на ключових характеристиках, розмежуванні їх видів, умов та сфери застосування.

Отже, стратегія фінансово-економічної безпеки має містити наступні характеристики:

1. За ступенем ієрархії вважатися функціональною стратегією, спрямованою на захист фінансово-економічної діяльності підприємницьких структур від різних загроз шляхом формування довгострокових напрямів розвитку.

2. Бути засобом адаптації до динамічних умов господарювання із спрямуванням на довгострокову фінансову стабільність.

3. Мати перспективну спрямованість, альтернативність й часовий вимір.

На думку Н. Н. Ілишевої та С. І. Крилова, існує два рівні стратегії управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємництва:

1. Загальна, яка регламентує досягнення загальних цілей та завдань.

2. Стратегія окремих завдань, що розробляється з метою їх досягнення [3].

Відповідно до вищезазначених позицій, на підприємстві одночасно можуть існувати різні рівні стратегії управління його фінансово-економічною безпекою, що регламентують генеральний фінансовий напрям роботи організації та окремі завдання. Для більш низького рівня ієрархії стратегія вищого рівня перетворюється на ціль, а для більш високого рівня є засобом.

Т. Іванюта та О. Заїчковський пропонують лише три типи стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства: 1) раптового реагування на загрози; 2) прогнозування небезпек та загроз (включаючи цілеспрямоване дослідження економічної та криміногенної ситуації як всередині підприємства, так і в навколишньому середовищі); 3) відшкодування завданих збитків [4]. Такий підхід в певній мірі обмежує типи стратегій, не виокремлюючи критеріїв їх розмежування.

П. Кравчук пропонує використовувати підхід, згідно з яким фінансово-економічна безпека реалізується в рамках трьох стратегій: договірної, матричної, комплексної. Головними критеріями диференціації стратегічних підходів до управління фінансово-економічною безпекою підприємства є такі чинники: 1) стан фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання на момент розробки (коригування) стратегій; 2) фінансові можливості суб'єктів підприємництва щодо політики безпеки [6].

В. В. Баранов за джерелами фінансової діяльності виділяє наступні види стратегій управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта підприємництва:

– стратегія самофінансування;

– стратегія позичкового фінансування;

– стратегія венчурного фінансування;

– стратегії, спрямовані на використання нетрадиційних джерел фінансування [1].

За ступенем ризиків, на які наражається суб'єкт підприємницької діяльності в процесі досягнення перспективних цілей та завдань, стратегія управління фінансово-економічною безпекою, за дослідженнями Т. Н. Данилової [2], характеризується 4 видами: агресивною, помірно агресивною, консервативною та розвинутою.

На нашу думку, в процесі формування стратегій фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємництва, необхідно враховувати такі критеріальні ознаки, як: 1) рівень управління фінансово-економічною безпекою, 2) метод ідентифікації, реагування та запобігання ризикам й загрозам, 3) адаптаційна спроможність та стадія життєвого циклу суб'єкта підприємництва, 4) джерела диверсифікації фінансової діяльності суб'єкта підприємництва, 5) ступінь фінансового ризику, 6) рівень повноважень акціонерів, обсяг корпоративних прав й рівень контролю, 7) взаємозв'язок платоспроможності та очікуваних фінансових результатів. За представленими критеріями виокремлено низку видів стратегій фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємництва, які представлено на рис. 2.

Запропонований підхід до класифікації систематизує види стратегій за виокремленими критеріальними ознаками. Вважаємо доцільним виділити стратегії, які базуються на ступені корпоративного контролю, що відображає частку власників у статутному капіталі підприємницьких структур. За цим критерієм пропонуємо 2 типи корпоративної стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства:

1) стратегія, заснована на прибутковості бізнесу й мінімізації доходів акціонерів, яка передбачає мінімальну величину капіталу й рекапіталізацію прибутку у розширення підприємницької структури;

2) стратегія максимізації доходів акціонерів з акцентуванням на зростанні показників прибутковості капіталу.

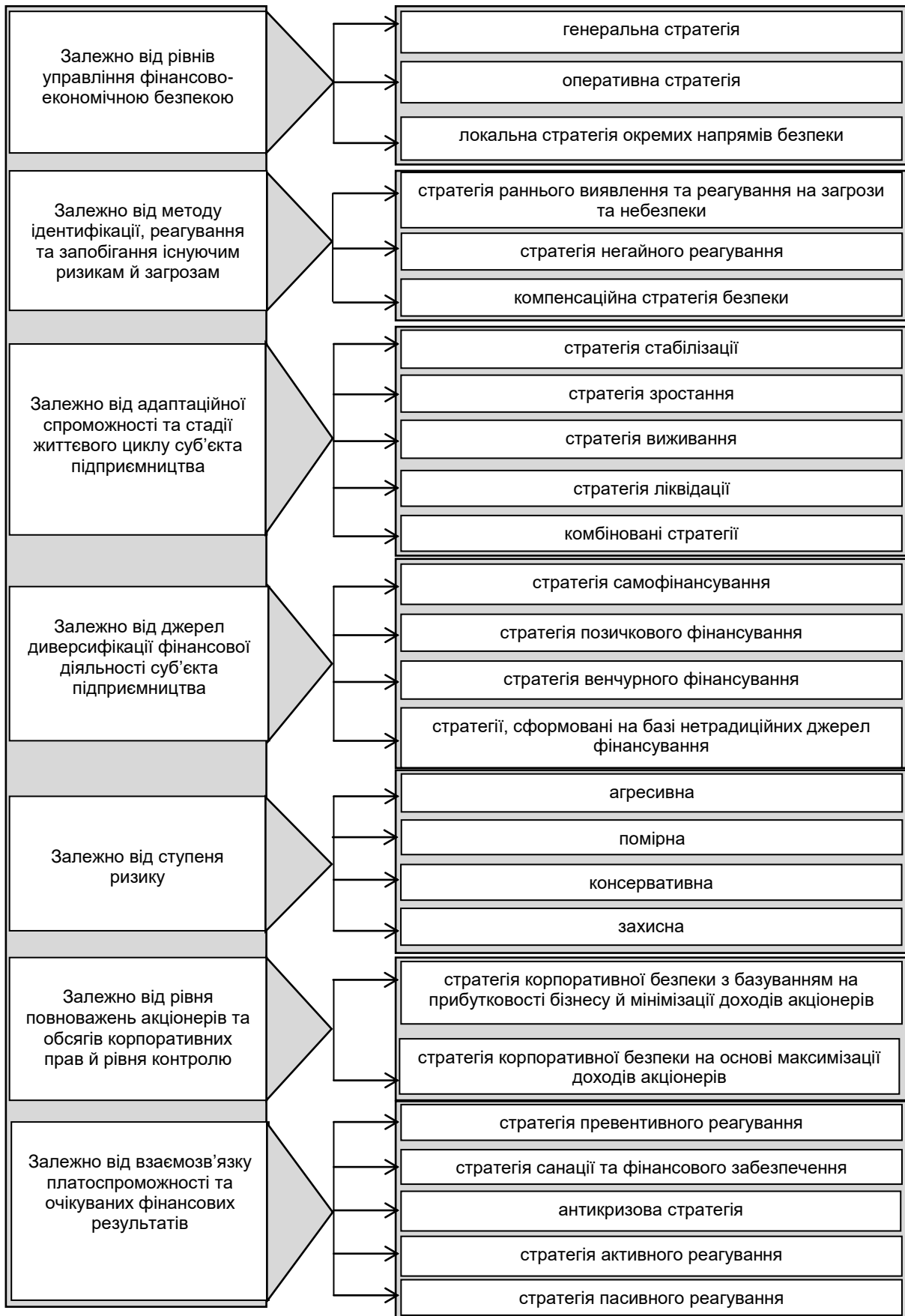

Рис. 2. Систематизація стратегій фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємництва

Джерело: авторська розробка

Взаємозалежність платоспроможності та очікуваних фінансових результатів функціонування суб'єктів підприємництва дозволила виокремити низку стратегій фінансово-економічної безпеки, а саме:

1) стратегія превентивного реагування, яка представляє собою план дій, заснований на попередньому реагуванні й очікуваній динаміці фінансово-економічних показників діяльності суб'єкта підприємництва, його платоспроможності, прибутковості, ліквідності й ризиковості;

2) стратегія санації та фінансового забезпечення, яка ґрунтується на перспективних планах й заходах із мобілізації внутрішніх і зовнішніх фінансових резервів, спрямованих на нейтралізацію можливих загроз й зумовлених ними проблемних аспектів діяльності з метою відновлення довгострокової фінансової платоспроможності;

3) антикризова стратегія - це перспективна складова антикризового управління, яка встановлює набір засобів, інструментів, важелів та способів превентивного та реактивного менеджменту щодо відновлення платоспроможності й прибутковості суб'єкта підприємництва;

4) стратегія активного реагування – це конкретний план дій на найближчу перспективу щодо ідентифікації, нейтралізації та мінімізації загроз й небезпек фінансово-економічної безпеці суб'єкта підприємництва;

5) стратегія пасивного реагування – це перспективні заходи з передбачення, реалізації, нейтралізації чи мінімізації можливих збитків в результаті ідентифікації реальних загроз фінансово-економічної безпеці.

Запропонований авторський підхід до систематизації стратегій фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємництва дозволить забезпечити підґрунтя для вдосконалення алгоритму розробки загальної моделі формування фінансово-економічної безпеки суб'єкта підприємництва на основі виокремлення стратегічних альтернатив залежно від життєвого циклу підприємства, структури власності й обсягу корпоративних прав, фінансової стійкості, надійності, ризиків та загроз внутрішнього і зовнішнього середовища.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, в основі формування стратегії фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємництва є забезпечення зростання вартості бізнесу, фінансової стійкості, конкурентоспроможності, мінімізації зовнішніх й внутрішніх ризиків і загроз.

Представлена систематизація стратегій управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів підприємництва дозволяє ідентифікувати основні стратегічні проблеми, виокремити стратегічні цілі, завдання й напрями їх реалізації на основі стратегічних альтернатив, розробляти перспективні стратегічні плани розвитку на макро-, мезо- й мікрорівнях з врахуванням безпекоорієнтованого підходу.

Подальші наукові дослідження повинні стосуватися розробки алгоритмів, моделей та етапів формування стратегій фінансово-економічної безпеки підприємництва з врахуванням існуючих негативних тенденцій, ризиків і загроз їх функціонування.

Бібліографічний список

1. Баранов В.В. Финансовый менеджмент. Механизмы финансового управления предприятием в традиционных и наукоемких областях : [учебное пособие] / В.В. Баранов. – М. : Дело, 2002. – 271 с.
2. Данилова Т.Н. Стратегия инвестирования – институциональный поход / Т.Н. Данилова // Финансы и кредит. – 2004. – № 9. – С. 27-29.
3. Илышева Н.Н. Финансовая стратегия организации: понятие, содержание и анализ / Н.Н. Илышева, С.И. Крылов // Финансы и кредит. – 2004. – № 17. – С. 8-17.
4. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства : [навч. посіб.] / Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
5. Копилюк О.І. Формування системи фінансово-економічної безпеки підприємницьких структур / О.І. Копилюк, О.М. Музичка // Вісник Львівської комерційної академії. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії. -2015. – Вип. 48. – С. 104-109.
6. Кравчук П.Я. Формування системи корпоративної безпеки : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / Павло Ярославович Кравчук ; Терноп. держ. екон. ун-т. – Тернопіль, 2006. – 232 с.
7. Сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Череп О.Г. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств в Україні / О.Г. Череп, З.П. Урусова // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 3 (61). – С. 328-330.

References

1. Baranov, V.V. (2002), *Finansovyy menedzhment. Mekhanizmy finansovogo upravleniia predpriatiem v traditsionnykh i naukoemkikh oblastiakh* [Financial Management. Mechanisms of financial management enterprise in traditional and high-tech areas], tutorial, Delo, Moscow, 271 p.

2. Danilova, T.N. (2004), "Investment strategy – institutional approach", *Finansy i kredit*, no. 9, pp. 27-29.
3. Ilysheva, N.N. and Krylov, S.I. (2004), "Financial strategy of the organization: the concept, content and analysis", *Finansy i kredit*, no. 17, pp. 8-17.
4. Ivaniuta, T.M. and Zaichkovskiy, A.O. (2009), *Ekonomichn abezpeka pidpriemstva* [Economic security company], tutorial, Tsentр uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 256 p.
5. Kopylyuk, O.I. and Muzychka, O.M. (2015), "Formation of financial and economic security of businesses", *Visnyk Lvivskoi komertsii noi akademii*, Iss. 48, pp. 104-109.
6. Kravchuk, P.Ya. (2006), "Formation of corporate security", Dissertation of Cand. Sc. (Econ.), 08.06.01, State Ternopol University of Economy, Ternopol, Ukraine, 232 p.
7. *Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Statystychna informatsiia* [Web-site of Government service of statistics of Ukraine. Statistical information], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (access date January 21, 2017).
8. Cherep, O.H. and Urusova, Z.P. (2012), "Financial and economic security in Ukraine", *Visnyk ZhDTU*, no. 3 (61), pp. 328-330.

Копилюк О.І., Музичка О.М., Баїк М.Я. ФОРМУВАННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Мета – систематизація альтернативних стратегій фінансово-економічної безпеки підприємництва на основі виокремлення критеріїв їх класифікації та видів й розробка пропозицій щодо удосконалення процедур стратегічного управління.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети використані методи досліджень: абстрактно-логічні (при формулюванні стратегічних альтернатив реалізації фінансово-економічної безпеки), спостереження та порівняння (при визначенні тенденцій та динаміки фінансових результатів суб'єктів підприємництва за видами економічної діяльності), методи класифікації та систематизації (при визначенні критеріальних ознак та видів стратегій суб'єктів підприємництва), теоретико-емпіричні методи: аналізу, синтезу, індукції та дедукції (для дослідження засад формування стратегії управління фінансово-економічною безпекою).

Результати. Запропоновано авторський підхід до систематизації стратегій фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємництва, який дозволить забезпечити підґрунтя для вдосконалення алгоритму розробки загальної моделі формування фінансово-економічної безпеки суб'єкта підприємництва. Виокремлено стратегічні альтернативи в залежності від життєвого циклу підприємства, структури власності й обсягу корпоративних прав, фінансової стійкості, надійності, ризиків та загроз.

Наукова новизна. Удосконалено класифікацію стратегій фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємництва. Виділено нові критеріальні ознаки, такі як: 1) рівень управління фінансово-економічною безпекою, 2) метод ідентифікації, реагування та запобігання ризикам й загрозам, 3) адаптаційна спроможність та стадія життєвого циклу суб'єкта підприємництва, 4) джерела диверсифікації фінансової діяльності суб'єкта підприємництва, 5) ступінь фінансового ризику, 6) рівень повноважень акціонерів та обсяг корпоративних прав й рівень контролю, 7) взаємозв'язок платоспроможності та очікуваних фінансових результатів.

Практична значущість. Запропоновані підходи можуть бути використані для розробки стратегій розвитку підприємницьких структур й визначення конкурентної позиції суб'єкта підприємництва, його місця у створенні доданої вартості у розрізі видів економічної діяльності. Викладені результати досліджень можуть слугувати основою стратегічного планування, аналізу, регулювання і контролю в процесі обґрунтування довгострокових цілей функціонування суб'єктів підприємництва.

Ключові слова: стратегія, фінансово-економічна безпека, суб'єкт підприємництва, прибутковість, ризики, загрози.

Kopylyuk O.I., Muzychka O.M., Bayik M.Ya. FORMATION AND SYSTEMATIZATION THE STRATEGIES OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF BUSINESS

Purpose – systematization of alternative strategies of financial and economic security of business with criteria of their classification and types and development of proposals for improving the strategic management procedures.

Methodology of research. The research methods to achieve this goal are used: abstract logic (in the formulation of strategic alternatives implementation of financial and economic security), monitoring and comparison (in determining the trends and dynamics of the financial performance of business entities by economic activity), methods of classification and systematization (criterion when determining the characteristics and types of strategies entities), theoretical and empirical methods, analysis, synthesis, induction and deduction (for the study of the principles of forming the management strategy of financial and economic security).

Findings. The author's approach of systematize strategies for financial and economic security of business entities that will provide the basis for improving the overall algorithm development model of financial and economic security of business entities are proposed. The strategic alternatives, depending on the life cycle of the company, ownership structure and volume of corporate rights, financial stability, reliability, risks and threats are determined.

Originality. Classification of financial strategies and economic security of business entities are improved. The new criterion features, such as: 1) the level of control of financial and economic security, 2) the method of identifying, preventing and responding to risks and threats, and 3) adaptation capacity and life cycle stage entity, 4) diversifying sources of financial entity, 5) the degree of financial risk, 6) the powers of shareholders and the amount of corporate rights and level of control, 7) relationship solvency and expected financial results are presented.

Practical value. The approaches can be used to develop strategies for the development of businesses and determine the competitive position of the business entity, its place in the creation of added value in terms of economic

activities. The results of research can serve as a basis for strategic planning, analysis, regulation and control in the study long-term objectives of the operation of businesses.

Key words: strategy, financial and economic security, business entity, profitability, risks, threats.

Копылюк О.И., Музычка О.М., Байк М.Я. ФОРМИРОВАНИЕ И СИСТЕМАТИЗАЦИЯ СТРАТЕГИЙ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Цель – систематизация альтернативных стратегий финансово-экономической безопасности предпринимательства на основании критериев их классификации и видов, разработка предложений по совершенствованию процедур стратегического управления.

Методика исследования. Для достижения поставленной цели использованы методы исследований: абстрактно-логические (при формулировке стратегических альтернатив реализации финансово-экономической безопасности), наблюдения и сравнения (при определении тенденций и динамики финансовых результатов субъектов предпринимательства по видам экономической деятельности), методы классификации и систематизации (при определении критериальных признаков и видов стратегий субъектов предпринимательства), теоретико-эмпирические методы: анализа, синтеза, индукции и дедукции (для исследования основ формирования стратегии управления финансово-экономической безопасностью).

Результаты. Предложен авторский подход к систематизации стратегий финансово-экономической безопасности субъектов предпринимательства, позволяющий обеспечить основу для совершенствования алгоритма разработки общей модели формирования финансово-экономической безопасности субъекта предпринимательства. Выделены стратегические альтернативы в зависимости от жизненного цикла предприятия, структуры собственности, объема, корпоративных прав, финансовой устойчивости, надежности, рисков и угроз.

Научная новизна. Усовершенствовано классификацию стратегий финансово-экономической безопасности субъектов предпринимательства. Выделены новые критериальные признаки, такие как: 1) уровень управления финансово-экономической безопасностью, 2) метод идентификации, реагирования и предотвращения рисков и угроз, 3) адаптационная способность и стадия жизненного цикла субъекта предпринимательства, 4) источники диверсификации финансовой деятельности субъекта предпринимательства, 5) степень финансового риска, 6) уровень полномочий акционеров и объем корпоративных прав и уровень контроля, 7) взаимосвязь платежеспособности и ожидаемых финансовых результатов.

Практическая значимость. Предложенные подходы могут быть использованы для разработки стратегий развития предпринимательских структур и определения конкурентной позиции субъекта предпринимательства, его места в создании добавленной стоимости в разрезе видов экономической деятельности. Изложенные результаты исследований могут служить основой стратегического планирования, анализа, регулирования и контроля, которые позволяют обосновывать долгосрочные цели функционирования субъектов предпринимательства.

Ключевые слова: стратегия, финансово-экономическая безопасность, субъект предпринимательства, доходность, риски, угрозы.